

Léva és Vidéke

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI és KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelenik minden csütörtökön.

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Égész évre	4 forint
Fel évre	2 forint
Nagyfel évre	1 forint

Egyes szám ára 8 krajczar.

Fetelés szerkesztő:

THURNER JÓZSEF.

(Torbagy)

Szerkesztőség: Kossuth Lajos-utca, 107. sz.

Kiadóhivatal: Kazinczy-utca és Főter sarkán.

Előfizetések és hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

A közerkölesiség.

Romlásnak indult... Berzsenyi e című ódájával kezdhethetjük cikkünket, a midőn a kéréllhetetlen statisztika adataira támaszkodva megdöbbenéssel kell néznünk a büntettek és vétségek miatt elítéltek számának emelkedését. Honnan van az, hogy az emberiség erkölcsi érzülete nem emelkedik magasabb színvonalra, aránylagosan a tudomány és felvilágosodás előrehaladásával? Talán onnan, hogy a hol nagyobb a fény, ott nagyobb az árny; hogy a mily arányban nő a gazdagok száma, épp annyival gyarapodnak a koldusok? Ez a következtetés azonban el nem fogadható, mert oly utvesztőbe vezet, melyből felette nehéz kigigazodni.

De elvitázhatlan tény az, hogy morális tekintetben nem tartunk lépést a felvilágosodással. Általános hanyatlást kell észlelnünk mindenfelé!

Ezen általános hanyatlás köze-

pett van egy út, melyen rohamos léptekkel haladunk előre, ez az út a bűnök útja. Szomorú, hogy az ember magasztos hivatását feledve, a helyett, hogy a tökély megközelítésére törekednék: rálép a bűnök lejtőjére s lassankint lesüllyed oda, hol a nemes érzelemből kivetkőzött ember nem érdemli meg többé a nagy természet uratól reá ruházott előnyös jogokat, nem érdemli meg az emberi elnevezést.

Mindez kétségtelen bizonyosságot tesz arról, hogy a vallás-erkölcsi érzelem vagy fel sem ébresztetik az emberek nagyrészénél, vagy ha felébresztetik is, a továbbfejlesztésről nem gondoskodnak kellőleg.

A gyermekeket már zsenge korbakban tele tömik mindenféle tudománnyal, idejükét reggeltől késő estig ezek veszik igénybe s így sem testi egészségük fejlesztésére, sem pedig lelki életük nemesítésére idő nem marad.

A „modern” nevelés hívei azt hiszik, hogy a testi és lelki neve-

lésnél előbbre való a száraz tudományok elsajátítása; előbbre való az, hogy a gyermek a declinatiót elsajátítsa, minthogy az imádságot megtanulja.

Ily nevelési rendszer mellett aztán nem lehet csodálkozunk azon, ha testileg elsatnyult s a vallás-erkölcsi érzelmek iránt teljesen érzéketlen gyermekek kerülnek ki az iskolákból.

A mit a nevelés terén az iskola elmulaszt, azt az élet iskolája ritkán hozza helyre, sőt legtöbb esetben, ha volt is fogékonysága kis gyermek korában a vallás-erkölcsi érzelmekre, felnőtt korában a modern társadalom elvei és szokásai teljesen kiölik azokat kebléből. Ezek helyét a könnyelműség, vallástalanság s a ledér erkölcsök iránti előszeretettel foglalja el; ezek kísérik aztán az ifjút az életbe és viszik azon lejtőhöz, hol a bűn kezdődik.

A modern rendszer követői ugyan azt mondják erre, hogy bünt mindig fognak elkövetni, bármely

TÁRCSA.

Előtted állok...

Előtted állok büszkén, hidegen...
Pedig láz gyöttri minden idegem!

Ajkaim körül nyugodt a mosoly,
De ereimben nem vér — láva foly!

Kezemhez érsz, ez hideg, mint a jég...
Pedig szívemben a gyeheema ég!

Beszédem hozzád oly rideg s kimért,
Pedig elepedek egy csöködért!

Mint kohók izzó ércé ég szívem...
Előtted állok büszkén, hidegen!

Mignon.

Haldoklás.

Az erdőt járták.
Szorosan egymáshoz simulva mentek;
a nő megbontott aranyhaja érintette a férfi arcát. (Bízsergető édes érzés az, ha a női hajfürt férfiarcához ér!) A szemük egymásba kapcsolódott, mintha azt sugta volna az egyik tekintete a másikénak:

— Ez mindig így lesz, sosem lehet más-kép! Az izzó, hűv nyár mosolygott mindég-yiknek az ajakáról. Nyár volt a szívükben, nyár a természetben, üde pompázásban áll-
lött az erdő. A férfi erős keze megszorította a nő sima, apró babakacsóját.

— Nézd, — sugta — magunk vagyunk itt a rengetegben. A miénk itt minden. Te pedig az enyém, én meg a tied. Aldom az istenem, hogy rád találhattam. Sivatagban jártam, míg nem ismerélek, eltikkadtan valami ismeretlen vágtyól. Gyötört a szomjúság s szomjamat nem olthatta semmi. Ugy hiszem a lelkeim szomjuhozott.

Valahonnét messzünnen a bokrok sűrű-jéből rigófütty hallatszott. — Körülöttük sej-telmesen zuggott a rengeteg; a fák üde zöld levélkéi egymásra borultak lágyan, szerelme-sen. A nő végig simította kezével az arcát. Egy tűz volt az.

— Égek.
A férfi ajka odatapadt ahhoz a lángoló rózsához, szívta mohón, szívta kéjjel. Fent az égen báránnyelők mögé bujt el a nap, az erdő mélyén tapsoltak a falevelek.

A nő kirebent az ölelő karok közül s futott. A férfi nem tudta beérni, elvesztette szem elől. Tétovázva állott meg az uton.

Széles melle zihált; tekintete ott siklott el az ut porondjába vágódott lábnyomok fölött. Lelkéből aztán egyszerre csak feltört a sóhaj:

— Éva, hol vagy?

Csengő kacaj vegyült a rigók füttyébe, levelek zizegésébe. A kacajt hallva, azok elhallgattak menten. A férfi keresztül gázolt tuskén, bokron, ez édes esilengelés után.

— Itt vagyok, Ádámom, itt! Igen! Ott volt Éva a számecealigetben; az erdő legel-rejtettebb zugában, a mosolygó piros gyü-mölcsök között. Mintha mindég-yik szem számece egy női száj lett volna. Ádám azon-ban csak egyet látott; azzal felelve fogyasz-tották a többi.

— Édes, — ugy-e? kérdezte a nő.
— Csököd edesebb, mondta a férfi. S ismét csökölöztek, vég nélkül, hosszasan, — az eperligetet elhagyva, még akkor is.

Csöbögő esermely állotta el az utjokat. A fuszálak gyönyörrel hajoltak belé s szür-esölték annak édes vizét.

— Látod, tovább nem mehetünk, szólt lemondással Ádám.

Éva toppantott a pici lábaeszkáival. Tü-relmetlen volt, tovább szándékozott haladni a boldogság útján.

— De én tud akarok lenni a patakon. Nézd, mily tiszta. A kavicsok meglátszanak a fenéken.

— Hanem széles.
— Nem mély. Atgázoljuk.

És leült a fűbe; kezdte füzögetni a cipellőit.

— Bohó vagy! szólt Ádám s mint vala-

szigorú vallásos nevelést adunk is a gyermekeknek, ebben lehet némi igazuk, de azt jó lélekkel állíthatjuk, hogy ha követetnék is el bűn az nem lenne oly gyakori, mint manapság.

Hogy a szenvedély és álszégyen-érzet nagyobb befolyást gyakorol a gyermek tetteire, mint a természet által keblébe oltott tisztelet a szülők iránt az onnan van, hogy a gyermeki szív nemesebb érzelmeit nem fejlesztették s ápolták gondosan akkor, mikor legnagyobb szükség volt rá.

Ha a különféle büntettek napirendre kerülnek, rendszeren azzal védekezünk, hogy — romlott a társadalom! Ebben sok igaz lehet, mert vannak olyan köztiszteletnek örvendő emberek is, akik még a szegény munkások megszolgált bérért is elvonják s így tettükkel a társadalmon foltot ejtenek, — csak hogy elfeledjük megkérdezni magunktól azt, hogy hát az ilyen embereken kívül még miért romlott a társadalom?

Bizony, ennek a romlottságát nem a levegő, hanem az emberek maguk idézték elő!

Elismerjük, hogy a korral haladnunk kell, csak hogy eme haladásnak nem szabad olyannak lenni, hogy az a test egészségére, a lelki életre s az erkölcsi érzületre káros befolyással legyen.

Inkább kevesebbet tudjon a gyermek az életben értékesíthető tudományok közül, mintsem az legyen nála elhanyagolva, ami lelki életét táplálja és szívében a nemesebb érzelmeket fejleszti, akkor nem

teremnek a társadalomban kétes értékű nagyságok!

Más szóval fel kell ébresztenünk az emberi méltóság érzetét már a gyermekben és az ifjuban, hogy annak piedesztálján meg is tudja becsülni a tiszta erkölcs és igazság valódi értékét.

A pestis betegsége ismertetése.

A m. kir. belügyminiszter tekintettel, hogy a dögvész Európában is aggasztó mérvben fellépett, a pestis betegsége mivoltának és terjedési módjának megállapítása végett a következő ismertetést adta ki:

1. A pestis ragadós betegség, mely az által támad, hogy egy bizonyos betegséget okozó csira bejut az emberi testbe.

2. A pestis lázas betegség, melynél a láz vagy hirtelen, vagy rövid ideig tartó általános rosszullét után lép fel és mely a megbetegülés 3—5-ik napján legtöbbször halállal végződik, a belőle felgyógyultaknál pedig különféle enyhébb és súlyosabb utóbajokat hagy maga után. Pestis betegknél szembeeső az érverés nagy szaporasága, a vererek feszülésének elenyedése, mire csakhamar nagyfokú gyengeség és részvétlenség következik. A pestis betegsége a fertőzés helye és mérvé szerint, többféle alakja van. Leggyakoribb a *mirigyos pestis*, melynél jellemző a combhajlásban, a hónaljban vagy a nyakon levő egy vagy több nyirok-mirigy fájdalmas megduzzadása; ennél az alaknál a betegség tetőfokát legtöbbször már az első napon eléri.

A betegség további lefolyásában rendszerint vértömölések mutatkoznak a nyálkahártyákban (vérizzelés, fekete-barna anyagok kiürülése hányás és széklet útján), ritkábban a bőrben. Ha a beteg a betegség első napján meg nem hal, akkor a mirigy daganat elgeenyedhetik vagy el is oszolhat. — A pestis betegség másik alakjánál a bőrön valahol hólyagocskák támadnak, melyből néha tenyérvényi nagyságu szövetpusztulásra vezető fekély a *pestis-fekély* fejlődik. A betegség lefolyása ennél az alaknál valamivel enyhébb mint a mirigyos pestisnél. A *tüdő pestis* éppoly alakban jelentkezik, mint valamely hirtelen kezdődő tüdőgyulladás; — ez az alak majdnem kivétel nélkül halálos. Az ily betegek köpetében számtalan pestis bacillus van. Oly egynének, a kik a tüdő idült betegségeiben, különösen tüdővészben szenvednek, kiválólag hajlamosítottak a pestis betegség ezen alakjára.

A tüdőbe helyezkedett betegség a tüdőszövet elpusztulására, nagyfokú tüdővérzésre és végül üszkösödésre vezet. (Ezt nevezték a középkorban „fekete halálnak.”)

Némely kutatók a pestis betegsége még egy alakját, *bel pestist* is észlelték; úgy hogy ennél fekélyesedés támad a gyomor és a belek nyálkahártyáján és hogy a betegség úgy jelenik meg, mint valamely súlyos hasi hagymáz.

A betegség mindezen alakjainak amugy is rosszindulatú volta már kezdetben is nagyban fokozódhatik a fertőzésnek az egész szervezetre való kiterjedése által, úgy hogy általános vérmérgezés (sepsis) jelenségei között már néhány óra múlva bekövetkezik a halál.

A felsorolt súlyos alakokon kívül vannak a pestis betegségeknél — ha ritkán is — könnyű alakjai, melyek alig észrevehető általános és helybeli tünetekkel jelentkeznek és rendszerint kedvezően folynak le.

3. A pestis betegsége okozó fertőző anyag a vérben a nyirokmirigyek medvében és szövetében, a pestisos hólyagcsában és fekélyben, a tüdő pestisnél a nyálban és köpetben van, ritkábban a betegnek vizeletében és béltürelékeiben; — ezekből átvihető mászómolykére is valamint némely állatokra, mint patkányokra, egerekre és eljuthat különféle tárgyakra a melyekkel azután el is hurocolható. Ily tárgyak pl. a ruházat, ágynemű, rongyok, gyapjú, szőnyegek, szőrók és haj, nyers bőrök s hasonlók; — sőt étel és italneműek is közvetítik itt-ott a fertőzést.

4. A fertőző anyag leggyakrabban úgy jut az emberbe és az iránta fogékony állatokba, hogy valamely észre nem vett, vagy figyelme sem méltottat kis bősérsülésen, például szúráson, karcóláson, lehorzsoláson át vagy pestis beteg emberről vagy állatról származó rovarok csipésé útján kerül a keringő vérbe; — de ugvis átvihető a fertőző anyag, ha porral belelékzi avagy étellel, itallal szájába viszi az ember.

Tüdő pestisnél a betegnek bacilusok millióit tartalmazó köpetje közvetíti a fertőző anyag átvitelét személyről-személyre.

5. Egyik helyről a másikra úgy jut el a pestis:

a) ha olyanok viszik el, akik csak könnyű pestis betegségben szenvednek vagy akik lábadozók;

b) ha pestis betegnek kellőképen nem fertőtlenített tárgyain, ruháin, ágyneműin s egyéb holmijain vitetik el;

c) ha hajókon vagy egyébként szállított, vagy önként vándorló egerek, vagy patkányok viszik el magukkal; sőt az ilyen állatokon tartózkodó parazita rovarok, vagy egerek, patkányok ültékői, esetleg holttestjei is közvetítik a betegség tova hurocolását.

mi könnyű pelyhet, ölébe vette Évát s azzal a kedves fehérrel méltóságosan lépdelt át a eszka patakon.

Aztán mentek egymás mellett szorosán összesimulva s az erdő mélyén egyre tapsoltak a falevelek . . .

Az erdőt járják.*

Egyik az ut egyik felén, másik a másik felén halad.

Zörgő avart tapod a lábuk; hideg őszi szél hajlongatja a téli pihenésre készülődő fakat.

A nőnek egy hajtíne se látszik ki a fejre melegen tapadó kendő alul.

Fent az égen gyászfelhők, lenn az erdőben siralom, pusztulás.

Mintha temető lett volna, hol halottak pihennek esendően. Halottak, a multnak emlékei.

Rájuk nézve az volt az erdő, melynek ismerték minden zegét-zugát.

Mikor még napfény szűrődött át a lombokon, minden nap azt bujták. Életvidoran, gondtalan, mint két pajkos gyermek, de akik csak egymással tudnak pajtáskodni.

Es most ide kerültek, némaságukkal társulj szegődni a néma erdőnek.

At-áttekintenek néha egymásra. Szemeikben már nincs annyi tűz, — unottság, lehangoltság tükröződik bennük.

Egyszer csak felsóhajt Adám:

— Azt hittem, másként lesz. Hogy semmisen tarthat örökké!

— Árnycsók és árnyszerelem, — az élet is az, — felel rá a nő ajkáról a viszhang.

— Akkor még szólt a madár:

— Szerelemről . . .

— Boldogságról . . .

— Nyíltak a virágok.

— Most már az erdő is elvesztette lombkoronáját . . .

Röviden, szakgatva mondják e szavakat azután hallgatnak megint.

A számócaligethez érve, megszólal Éva:

— Emlékszel, Adám?

— Beesaptál! Nem mindig volt olyan forró az ajkad.

Eva még szorosabban huzza nyaka köré a sál.

— Fázom.

És nem esattan el egy esők se, mely felmelegítené némileg.

Ott kigyózik előttük a esermely; megállanak a partján.

— Két szomorú arc tekint fel rájuk a mélyből. Ez a két arc olyan ismerős előttük s mégsem a régi.

Eltűnődnek. Mintha mindegyik azt akarná kérdezni a másiktól:

— Atmenjünk? Ne menjünk?

De egyikük sem szól. Viszafordulnak s vontatott lassu léptekkel mennek tovább, — egymástól mindig távolabb . . .

A szél siráma átzúg az erdőn. Peregnék a falevelek.

Toth Dezső.

Kevesebb a kaszárnyába.

Valahonnan

Levél ment a kaszárnyába;

Aki irta,

Könnyel is hallgatott rója;

Akinek szólt,

Azt olvasta ki belőle:

„Édes fiam ma volt nálunk

Egy lányunk az esküvője”

Valahova

Levél ment a kaszárnyából

Akinek szólt,

Azt olvasta az irásból:

„Édes anyám,

Nyugodjék meg, nincs más hátra,

Mindössze is egy legénygyel

Kevesebb a kaszárnyába!”

Toth Dezső.

H I R E K.

— A körjegyzők az új pénzügyigazgatónál. Barsvármegye községi és körjegyzői f. hó 2-án délelőtti tisztelték Eckert Elek léval

